

ส่วนที่ 3: มรดกที่จับต้องไม่ได้ – วจรแห่งศรัทธา – ประเพณีตามกาลเวลา

ต่อมาคือ มรดกที่จับต้องไม่ได้ หรือจิตวิญญาณของเกาะเต่า

บนเกาะเต่าเรามีกลุ่มแม่บ้านประมงพื้นบ้านที่ได้มีการแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาอินทรีแดดเดียว และ ปลาหวาน เพื่อสร้างรายได้เสริมนอกเหนือจากการออกรเรือ โดยเน้นความสะอาด ปลอดภัย และแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่จับมาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีอาหารสูตรเด็ดที่หาทานยาก เช่น “ดอกเห็ดปลา” “ข้าวมันกะทิกับน้ำพริกมุ้งมุ้ง” ที่เป็นเมนูเฉพาะถิ่นของพื้นที่ เป็นต้น

(ภาพอาชีพประมงพื้นบ้านและผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาหวาน ปลาแดดเดียว)

เล่าเรื่องเกาะตำนาน ความเชื่อ

พ่อตาโต๊ะ แม่ยายแมะ

ศาลพ่อตาโต๊ะแม่ยายแมะ (หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า หินตาโต๊ะ และ หินยายแมะ) ตั้งอยู่ที่ปลายแหลมทางทิศตะวันออกเฉียงของอ่าวโฉลกบ้านเก่า พ่อตาโต๊ะ แม่ยายแมะ เป็นตำนานของคู่สามีภรรยาเชื้อสายอิสลามที่เชื่อว่ามีส่วนจริงบนเกาะ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้าน โดยเฉพาะ แม่ยายแมะ เป็นหมอดำแยที่เก่งกาจ ทำให้คนมาขอพรเรื่องการคลอดบุตร และผู้คนบนเกาะมักนำประทัดมาแก้บน

(ภาพศาลพ่อตาโต๊ะ แม่ยายแมะ ริมถนนสายแม่หาด-โฉลกบ้านเก่า)

ตัวตนและบทบาท: พ่อตาโต๊ะ แม่ยายแมะ เป็นบุคคลสำคัญที่เป็นที่สักการะและเคารพนับถืออย่างสูงของชาวบ้านบนพื้นที่เกาะเต่า โดยเชื่อว่าดวงวิญญาณของทั้งสองจะช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเขาจากอันตรายต่างๆ โดยเฉพาะภัยทางทะเล

ความเชื่อ: ชาวบ้านเชื่อว่าท่านเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะแม่ยายแม่ ที่คอยช่วยเหลือเรื่องการคลอดลูก และมีคนมาบนบานขอพรในเรื่องต่าง ๆ

การแก้บน: ผู้ที่มาขอพรและประสบความสำเร็จ มักจะนำประทัดมาจุดถวายเพื่อแก้บนที่ศาล

ที่ตั้งศาล: ศาลพ่อตาโต๊ะ แม่ยายแม่ เดิมอยู่ริมหาด แต่ปัจจุบันย้ายมาตั้งอยู่ริมถนนสายแม่หาด-โกลกบ้านเก่า เพื่อให้ผู้คนเดินทางไปสักการะได้สะดวกขึ้น

ประเพณี: ในช่วงเทศกาลตรุษจีนหรือวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม ชาวบ้านจะนำเครื่องเซ่นไหว้มากถวาย

ศาลพ่อเกาะเต่า

ศาลพ่อเกาะเต่าหรือที่ชาวท้องถิ่นรู้จักในชื่อ "ศาลพ่อตาเจริญ" ตั้งอยู่บริเวณท่าเรือแม่หาด เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหาดและขเป็นที่เคารพศรัทธาอย่างมากของชาวเกาะเต่า ในอดีตเดิมเป็นเพียงศาลเจ้าขนาดเล็กที่ชาวบ้านเรียกว่า "ศาลพ่อตากัง" ต่อมาพระครูวิบูลทีปรัตน์ (หลวงพ่อพร้อม อัมมทินโน) อดีตเจ้าอาวาสวัดราษฎร์เจริญ เกาะพะงัน ได้เดินทางมาที่เกาะเต่าและเป็นผู้เปลี่ยนชื่อจากศาลพ่อตากังเป็น "ศาลพ่อตาเกาะเจริญ" เพื่อความเป็นสิริมงคล ปัจจุบันศาลพ่อตาเกาะเต่าได้เป็นศูนย์รวมจิตใจที่ชาวบ้านเชื่อว่าช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาผู้ที่อาศัยและเดินทางมายังเกาะเต่าให้มีความปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรือง

(ภาพศาลพ่อเกาะเต่าหรือที่ชาวท้องถิ่นรู้จักในชื่อศาลพ่อตาเจริญ)

ประเพณีบนเกาะ

วิถีชีวิตของชาวเกาะเต่าเรา ถูกร้อยเรียงผ่านประเพณีที่งดงามตลอดปี อาทิเช่น

ประเพณีสงกรานต์: มรดกแห่งศรัทธาและกาลเวลา ๑๓-๑๕ เมษายน

เมื่อถึงกลางเมษายน "วันสงกรานต์" มันคือการเริ่มต้นปีใหม่ไทย เราไม่ได้แค่สาดน้ำสนุกสนาน แต่เราจะมี การโปรยน้ำขอพรผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อความกตัญญูเหมือนนางสงกรานต์ที่ดูแลเศียรทำวกบิลพรหม

- วันที่ ๑๓: "วันมหาสงกรานต์" เปรียบเสมือนการปิดกวาดสิ่งอัปมงคล และเป็น "วันผู้สูงอายุ" ที่ลูกหลานจะกลับมาอ่อนน้อมคารวะรดน้ำดำหัวผู้มีพระคุณ
- วันที่ ๑๔: เป็น "วันครอบครัว" ที่ต้องระวังวาจา งดเว้นการทะเลาะเบาะแว้ง และเตรียมเครื่องไทยทาน
- วันที่ ๑๕: "วันเถลิงศก" หรือวันพญาวัน อันเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทยอย่างสมบูรณ์ วันแห่งการทำบุญสร้างกุศล และเริ่มต้นสิ่งดีงาม

สงกรานต์จึงมิใช่เพียงมหกรรมสาดน้ำเพื่อคลายร้อน หากแต่คือมรดกทางวัฒนธรรมที่ร้อยรัด "อดีต" จากตำนานเข้ากับ "ปัจจุบัน" ของสถาบันครอบครัว เป็นช่วงเวลาศักดิ์สิทธิ์ที่สายน้ำทำหน้าที่ชำระล้างจิตใจ และเชื่อมโยงสายใยแห่งความเป็นไทยให้ยั่งยืนสืบไป

(กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เล่นน้ำวันสงกรานต์ วัดเกาะเจริญสันติธรรม)

ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา

มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่วัด เช่น ฟังธรรมเทศนา เวียนเทียน ที่วัดเกาะเจริญสันติธรรม และมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน "งานประเพณีชักพระ" ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เป็นการแห่พระพุทธรูปทางน้ำด้วยเรือประดับตกแต่ง (เรือพนมพระ) ในช่วงออกพรรษา เพื่อสืบสานประเพณีท้องถิ่นอันเก่าแก่ที่เกาะเต่าและเกาะพะงัน โดยเน้นการทำบุญ ตักบาตร และสืบทอดวัฒนธรรมชาวเกาะ

กิจกรรมหลัก:

- วันเข้าพรรษา/ออกพรรษา: วัดเกาะเจริญสันติธรรมเป็นศูนย์กลาง จัดพิธีสำคัญ เช่น การฟังธรรม การเวียนเทียนรอบอุโบสถ
- ประเพณีชักพระทางทะเล: เป็นประเพณีที่โดดเด่นช่วงออกพรรษา (เดือน 11) มีการแห่เรือพนมพระในอ่าว และมีการร้องเพลงชักพระ(เพลงบอก) โต้ตอบกันระหว่างเรือ เป็นเอกลักษณ์ของชาวเกาะเต่า
- ตักบาตรเทโว: หลังออกพรรษา อาจมีการทำบุญตักบาตรเทโวที่วัดในพื้นที่

ความสำคัญ:

ประเพณีสารทเดือนสิบ: สายใยรักที่ส่งผ่าน “หมรับ” และขนม 5 ชนิด เชื่อมโยงคนเป็นและผู้ล่วงลับ

งานบุญใหญ่ที่จัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ โดยมีพิธีหลักคือการทำบุญตักบาตรและยกหมรับ (อาหารคาวหวาน ขนมเดือนสิบ) ไปถวายพระที่วัดในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ (วันรับตายาย) และมีการจัด "ตั้งเปรต" และ "ชิงเปรต" เพื่อให้บรรพบุรุษที่ไปเกิดเป็นเปรตได้กินอิ่ม และเป็นการแสดงความกตัญญู ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการกลับบ้านรวมญาติ โดยจะมีกิจกรรมที่ทำ อาทิ เช่น

ทำบุญตักบาตร: นำอาหารคาวหวานและขนมเดือนสิบ (ขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมไข่ปลา) ไปทำบุญ

ยกหมรับ: จัดอาหารและขนมใส่ภาชนะตักแต่งสวยงาม

ตั้งเปรต: นำอาหารไปวางไว้บนร้านที่จัดไว้สูงๆ (ร้านเปรต) ให้เปรตได้กิน

ชิงเปรต: หลังเสร็จพิธี ลูกหลานจะแย่งชิงสิ่งของที่ตั้งไว้ (เป็นสัญลักษณ์) เพื่อความเป็นสิริมงคล

(ภาพประเพณี “ชิงเปรต”)

ประเพณีลอยกระทง: การขอขมาพระแม่คงคา สายธารที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวเกาะ

ประเพณีลอยกระทงจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ช่วงเดือนพฤศจิกายน) ที่ท่าเรือแม่หาด เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมลอยกระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ และแสดงบนเวที โดยทั่วไป เกาะเต่าเป็นตัวอย่างที่ดีของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และลอยกระทงเป็นงานใหญ่ที่ผู้คนรอคอยและเรายังเน้นความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนในการจัดกิจกรรมกิจกรรมที่ทำ เช่น ประดิษฐ์และลอยกระทงจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบจาก ,การแสดงบนเวทีและกิจกรรมวัฒนธรรม, การลอยกระทงเพื่อขอขมาพระแม่คงคาและสะเดาะเคราะห์

(ภาพการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทงในพื้นที่เกาะเต่า)

ส่วนที่ 5: บทสรุป

(ภาพรอยยิ้มชาวบ้านและวิถีชีวิตคนบนเกาะเต่า)

สุดท้ายนี้ “เกาะเต่าวิถีเล สู่เสน่ห์วัฒนธรรมที่ยั่งยืน” คือการพิสูจน์ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์วัฒนธรรมสามารถเดินไปพร้อมกันได้ เมื่อเราเคารพอดีต เราจะสร้างอนาคตที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง